

LBRIS

We know
books

Lacrima Rodica Boilă

Lacrima Bianca Luntraru

Tratat de drept civil
Teoria generală a obligațiilor

Editura C.H. Beck
București 2023

Cuprins

Abrevieri.....	XIX
Titlul I. Considerații generale cu privire la obligațiile civile	1
Capitolul I. Noțiunea și structura obligației civile. Raportul juridic obligational. Clasificarea obligațiilor	1
Secțiunea 1. Teoria generală a obligațiilor. Obiect de reglementare	1
Secțiunea a 2-a. Definiția obligației.....	3
Secțiunea a 3-a. Elementele structurale ale raportului juridic de obligație	4
Secțiunea a 4-a. Mijloacele juridice ofensive și defensive aflate la dispoziția creditorului	9
§1. Punerea în întârziere a debitorului	9
§2. Acțiunea în justiție	11
§3. Penalitățile de întârziere.....	11
§4. Daunele-interese moratorii	13
§5. Executarea silită.....	14
Secțiunea a 5-a. Mijloacele juridice prin care debitorul se poate libera de obligație.....	14
§1. Punerea în întârziere a creditorului	14
§2. Oferta reală de plată urmată de consemnațiune	15
Capitolul II. Clasificarea obligațiilor civile	16
Secțiunea 1. Preliminarii.....	16
Secțiunea a 2-a. Clasificarea obligațiilor după izvoarele lor.....	16
Secțiunea a 3-a. Clasificarea obligațiilor după obiectul lor, în funcție de natura prestației	18
Secțiunea a 4-a. Clasificarea obligațiilor: obligații de rezultat și obligații de mijloace	19
Secțiunea a 5-a. Clasificarea obligațiilor după obiectul lor: obligații în natură și obligații pecuniare	27
Secțiunea a 6-a. Datoriile de valoare și specificul obiectului acestora	27
Secțiunea a 7-a. Clasificarea obligațiilor după sancțiunea lor: obligații perfecte și obligații naturale.....	29
Secțiunea a 8-a. Clasificarea obligațiilor în funcție dacă sunt sau nu afectate de modalități: obligații pure și simple și obligații complexe	31
Secțiunea a 9-a. Clasificarea obligațiilor după opozabilitatea lor: obligații obișnuite, obligații reale și obligații opozabile terților.....	31
Titlul II. Contractul civil.....	33
Capitolul I. Considerații generale cu privire la contract, ca izvor de obligații ...	33
Secțiunea 1. Preliminarii. Reglementare.....	33

Capitolul II. Contractul civil	36
Secțiunea 1. Ordinea publică și bunele moravuri – limitări ale libertății contractuale.....	38
Secțiunea a 2-a. Teorii privind fundamentarea filosofico-juridică a libertății contractuale.....	40
Capitolul III. Clasificarea contractelor civile	41
Secțiunea 1. Clasificarea după conținutul lor	41
Secțiunea a 2-a. Clasificarea contractelor după scopul urmărit de părți: contractele cu titlu oneros și contractele cu titlu gratuit.....	44
Secțiunea a 3-a. Clasificarea contractelor după modul de formare.....	48
Secțiunea a 4-a. Clasificarea după posibilitatea părților de a negocia clauzele contractului	50
Secțiunea a 5-a. Alte criterii de clasificare	54
Capitolul IV. Încheierea contractului	56
Secțiunea 1. Faza precontractuală. Negocierile	56
§1. Faza precontractuală. Obligații specifice	56
§2. Acorduri preparatorii sau provizorii	59
§3. Acordul de voințe. Oferta și acceptarea.....	61
Secțiunea a 2-a. Momentul și locul formării contractului.....	70
Secțiunea a 3-a. Conținutul contractului.....	71
Secțiunea a 4-a. Regimul juridic al executării contractului	74
Capitolul V. Efectele contractului	80
Secțiunea 1. Reguli de interpretare a contractului	80
§1. Interpretarea după voința concordantă a părților	82
§2. Interpretarea sistematică	83
§3. Interpretarea clauzelor îndoielnice.....	84
§4. Reguli subsidiare de interpretare	86
Secțiunea a 2-a. Principiul forței obligatorii a contractului	86
Secțiunea a 3-a. Forța obligatorie a contractului între părți.....	87
§1. Intervenția legiuitorului în contracte.....	89
§2. Limitarea forței obligatorii a contractelor: impreviziunea în contracte	89
§3. Limitarea principiului forței obligatorii a contractelor. Alte intervenții judiciare în contract. Teoria clauzelor abuzive	91
Capitolul VI. Efectele contractului față de terți	92
Secțiunea 1. Reglementare.....	92
Secțiunea a 2-a. Creditorii chirografari.....	95
Secțiunea a 3-a. Excepțiile de la principiul relativității efectelor contractului	96
§1. Excepții aparente.....	96
§2. Excepții veritabile.....	97
Secțiunea a 4-a. Excepțiile de la opozabilitatea contractului.....	101
§1. Considerații introductive.....	101
§2. Excepție de la opozabilitatea față de terți: simulația.....	103

Titlul III. Răspunderea contractuală și remediile neexecutării contractului	115
Capitolul I. Răspunderea contractuală	115
Secțiunea 1. Considerații introductive. Definiție	115
Secțiunea a 2-a. Reglementare	116
Secțiunea a 3-a. Formele răspunderii civile: delictuală și contractuală	116
Secțiunea a 4-a. Regula generală privind obligativitatea executării obligațiilor contractuale	118
Secțiunea a 5-a. Elementele constitutive ale răspunderii contractuale	120
Secțiunea a 6-a. Opțiunea creditorului privind alegerea regimului juridic mai favorabil.....	122
Secțiunea a 7-a. Răspunderea contractuală pentru fapta altuia	123
Capitolul II. Remediile neexecutării contractului.....	128
Secțiunea 1. Preliminarii. Terminologie	128
Secțiunea a 2-a. Remediile contractului în dreptul român	128
Secțiunea a 3-a. Reglementarea remediilor contractului în Codul civil.....	129
Secțiunea a 4-a. Principiile invocării remediilor.....	130
Secțiunea a 5-a. Termenul suplimentar de executare.....	133
§1. Reglementare	133
§2. Condițiile termenului suplimentar de executare	134
§3. Excepții de la regula acordării unui termen suplimentar – punerea de drept în întârziere	134
§4. Efectele punerii în întârziere	135
Secțiunea a 6-a. Executarea silită în natură	135
§1. Reglementare	135
§2. Modalități specifice de executare în natură a obligațiilor	136
Secțiunea a 7-a. Excepția de neexecutare	137
§1. Reglementare	137
§2. Condițiile excepției de neexecutare a contractului	138
§3. Funcționarea excepției de neexecutare	139
§4. Efectele excepției de neexecutare	140
Secțiunea a 8-a. Rezoluțiunea și rezilierea	140
§1. Reglementare. Definiții.....	140
§2. Analiză comparativă între rezoluțiune, reziliere și nulitate	142
§3. Reglementarea rezoluțiunii și rezilierii în Codul civil din 1864	142
§4. Tipuri de rezoluțiune.....	143
§5. Condiția de fond a rezoluțiunii	144
§6. Condițiile neexecutării rezolutorii	145
§7. Rezoluțiunea judiciară	145
§8. Rezoluțiunea unilaterală	147
§9. Rezoluțiunea convențională bazată pe pactele comisorii.....	148
§10. Reducerea prestațiilor	149
§11. Rezoluțiunea anticipată.....	150
§12. Rezilierea	151
§13. Efectele rezoluțiunii și rezilierii.....	151

Secțiunea a 9-a. Executarea prin echivalent	153
§1. Daunele interese. Noțiune	153
§2. Condițiile daunelor interese	154
§3. Clasificarea daunelor interese	155
§4. Analiza daunelor-interese moratorii	156
§5. Analiza daunelor compensatorii	159
§6. Clauze de modificare a răspunderii	162
§7. Evaluarea daunelor interese	163
§8. Evaluarea convențională a daunelor-interese	164
§9. Riscurile contractului	177
Titlul IV. Actul juridic unilateral de drept civil.....	179
Capitolul I. Reglementare	179
Capitolul II. Clasificări ale actelor juridice unilaterale	181
Capitolul III. Regimul juridic al actelor unilaterale.....	184
Titlul V. Faptele juridice licite – izvoare de obligații.....	185
Capitolul I. Considerații generale cu privire la faptele juridice licite.....	185
Capitolul II. Faptele juridice licite	188
Secțiunea 1. Gestiunea de afaceri	188
§1. Considerații introductive.....	188
§2. Definirea gestiunii de afaceri.....	189
§3. Natura juridică a gestiunii de afaceri	190
§4. Condițiile gestiunii de afaceri	192
§5. Efectele gestiunii de afaceri	197
§6. Obligațiile gerantului față de gerat	198
§7. Obligațiile geratului (art. 1337 C.civ.).....	201
Secțiunea a 2-a. Plata nedatorată	202
§1. Condițiile plății nedatorate.....	204
§2. Efectele plății nedatorate	209
§3. Acțiunea în restituirea plății nedatorate	213
Secțiunea a 3-a. Îmbogățirea fără o justă cauză	216
§1. Preliminarii. Reglementare	216
§2. Fundamentul teoretic al îmbogățirii fără justă cauză și al efectelor sale	217
§3. Definirea îmbogățirii fără justă cauză.....	218
§4. Condițiile materiale sau economice ale îmbogățirii fără justă cauză	219
§5. Condițiile juridice ale îmbogățirii fără justă cauză	221
§6. Efectele îmbogățirii fără justă cauză	225

Titlul VI. Faptele juridice ilicite. Răspunderea civilă extracontractuală pentru fapte cauzatoare de prejudicii.....	227
---	------------

Capitolul I. Considerații generale privind răspunderea civilă extracontractuală.....	227
---	------------

Secțiunea 1. Considerații introductive privind răspunderea civilă.....	227
--	-----

§1. Noțiunea de răspundere civilă.....	227
--	-----

§2. Formele răspunderii civile	228
--------------------------------------	-----

§3. Scurt istoric privind evoluția instituției răspunderii civile delictuale.....	234
---	-----

§4. Reglementarea răspunderii civile delictuale în actualul Cod civil. Elemente novatoare.....	245
--	-----

Capitolul II. Reguli generale aplicabile răspunderii civile delictuale	247
---	------------

Secțiunea 1. Definirea răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie	248
---	-----

Secțiunea a 2-a. Reglementarea legală a ipotezelor de răspundere delictuală. Răspunderea pentru produse defectuoase.....	249
--	-----

Secțiunea a 3-a. Analiză comparativă dintre răspunderea contractuală și răspunderea delictuală potrivit Codului civil	250
---	-----

Secțiunea a 4-a. Opțiunea creditorului privind alegerea regimului juridic mai favorabil	252
---	-----

Capitolul III. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate prin fapta proprie	254
--	------------

Secțiunea 1. Considerente introductive. Reglementare	254
--	-----

Secțiunea a 2-a. Condițiile esențiale ale răspunderii delictuale pentru propria faptă.....	254
--	-----

§1. Prejudiciul.....	254
----------------------	-----

§2. Fapta ilicită	257
-------------------------	-----

§3. Legătura de cauzalitate	258
-----------------------------------	-----

§4. Vinovăția.....	258
--------------------	-----

Secțiunea a 3-a. Capacitatea delictuală. Răspunderea minorului și a celui pus sub interdicție judecătorească.....	262
---	-----

§1. Capacitatea delictuală	262
----------------------------------	-----

§2. Răspunderea altor persoane lipsite de discernământ.....	263
---	-----

§3. Obligația subsidiară de indemnizare a victimei	264
--	-----

Capitolul IV. Cauze care înlătură caracterul ilicit al faptei prejudiciabile	267
---	------------

Capitolul V. Cauzele care exclud existența raportului de cauzalitate.....	271
--	------------

Secțiunea 1. Definirea „cauzelor exoneratoare de răspundere”	271
--	-----

Secțiunea a 2-a. Forța majoră	272
-------------------------------------	-----

Secțiunea a 3-a. Noțiunea și condițiile cazului fortuit	274
---	-----

Secțiunea a 4-a. Situații speciale.....	275
---	-----

Secțiunea a 5-a. Fapta victimei sau a terțului	275
--	-----

Secțiunea a 6-a. Exercițiul drepturilor	277
---	-----

Secțiunea a 7-a. Alte cauze de exonerare.....	280
---	-----

Secțiunea a 8-a. Clauze privind răspunderea	281
§1. Noțiuni	281
§2. Eliminarea sau diminuarea răspunderii civile	282
§3. Excepții	283
Secțiunea a 9-a. Anunțuri privitoare la răspundere	284
§1. Noțiuni	284
§2. Efectul anunțului în cadrul răspunderii contractuale	284
§3. Valoarea juridică	284
Secțiunea a 10-a. Efectele hotărârii penale asupra hotărârii instanței civile	285
Secțiunea a 11-a. Implicarea mai multor persoane în producerea de prejudicii	286
Capitolul VI. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate prin fapta altuia. Răspunderea civilă delictuală pentru fapta minorului sau a unei persoane care beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială	288
Capitolul VII. Răspunderea comitentului pentru prejudiciile cauzate terților prin faptele ilicite ale prepușilor	295
Capitolul VIII. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de lucruri și animale în general	302
Secțiunea 1. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat de animale	302
§1. Domeniul de aplicare a răspunderii pentru animale	302
§2. Condițiile speciale ale răspunderii pentru prejudiciile cauzate de animale	304
§3. Fundamentul răspunderii	304
Secțiunea a 2-a. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de lucruri	305
§1. Categoria lucrurilor susceptibile de a angaja răspunderea delictuală	305
§2. Condițiile angajării răspunderii pentru prejudiciile cauzate de lucruri	306
§3. Situații speciale	307
§4. Analiza fundamentului răspunderii pentru lucruri	308
Secțiunea a 3-a. Paza juridică a animalelor și a lucrurilor	309
§1. Elementele definitorii ale pazei juridice	309
§2. Ipoteza paznicului fără discernământ	311
Capitolul IX. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate prin ruina edificiului	312
Secțiunea 1. Noțiuni	313
Secțiunea a 2-a. Condițiile speciale ale angajării răspunderii pentru ruina edificiului	313
Secțiunea a 3-a. Persoana responsabilă	315
Secțiunea a 4-a. Fundamentul răspunderii civile delictuale pentru ruina edificiului	316
Capitolul X. Repararea prejudiciului în cazul răspunderii delictuale	320
Secțiunea 1. Reguli generale aplicabile reparației prejudiciului	321
§1. Noțiunea de „prejudiciu reparabil”	322
§2. Momentul nașterii dreptului la reparație	323

§3. Întinderea reparației	324
§4. Prejudiciul viitor	325
§5. Întinderea reparației	326
§6. Prejudiciul prin pierderea șansei de a obține un avantaj	326
Secțiunea a 2-a. Formele reparației	327
§1. Repararea în natură a prejudiciului	327
§2. Despăgubiri sub forma unor prestații periodice	328
§3. Posibilitatea actualizării despăgubirilor	329
Secțiunea a 3-a. Reguli aplicabile în cazul pluralității de debitori/creditori	329
§1. Suportarea reparației de către debitorii solidari	330
§2. Regresul în cazul răspunderii pentru fapta altei persoane.....	331
§3. Regresul între persoanele care răspund pentru același prejudiciu	332
Secțiunea a 4-a. Reguli aplicabile prejudiciilor corporale constând în vătămarea integrității corporale sau a sănătății	333
Secțiunea a 5-a. Repararea prejudiciilor cauzate prin vătămarea minorului....	337
Secțiunea a 6-a. Repararea prejudiciilor cauzate prin decesul victimei.....	337
§1. Categoriile de persoane îndreptățite la despăgubiri pentru lipsa de întreținere	337
§2. Criteriile pentru calculul despăgubirilor	338
§3. Alte persoane îndreptățite la despăgubire în caz de deces a victimei	339
§4. Diminuarea cuantumului despăgubirilor civile în cazul în care victima beneficiază de ajutor sau pensie din asigurări sociale.....	339
Secțiunea a 7-a. Repararea prejudiciului nepatrimonial	339
§1. Categoriile de daune nepatrimoniale reparabile	340
§2. Categoriile speciale de daune	341
§3. Titularul dreptului la despăgubire	341
Secțiunea a 8-a. Reguli aplicabile prescripției dreptului material la acțiune în materia răspunderii civile delictuale.....	342
§1. Termenul general de prescripție.....	342
§2. Termen special de prescripție	342
§3. Prorogarea termenului.....	342
§4. Caz special de suspendare.....	343
Titlul VII. Obligații afectate de modalități.....	345
Capitolul I. Considerații generale privind modalitățile obligațiilor.....	345
Capitolul II. Modalități care afectează existența sau executarea obligațiilor	347
Secțiunea 1. Termenul	347
§1. Definiție, reglementare, clasificări.....	347
§2. Termenul suspensiv	348
§3. Termenul extinctiv.....	348
§4. Reguli speciale aplicabile termenului	349
Secțiunea a 2-a. Condiția	350
§1. Definiție, reglementare, clasificări.....	350

LIBRIS

We know
books

§2. Efectele condiției	352
§3. Reguli speciale în materia condiției	354

Capitolul III. Modalități privitoare la subiectele obligațiilor 356

Secțiunea 1. Obligații divizibile.....	356
§1. Noțiune. Reglementare	356
§2. Efectele obligațiilor divizibile.....	357
Secțiunea a 2-a. Obligații solidare	358
§1. Noțiune. Reglementare	358
§2. Solidaritatea activă.....	358
§3. Solidaritatea pasivă	359
Secțiunea a 3-a. Obligații indivizibile.....	366
§1. Definiție. Reglementare	366
§2. Efectele obligațiilor indivizibile	367

Capitolul IV. Modalități privitoare la obiectul obligațiilor..... 370

Secțiunea 1. Obligațiile alternative	370
§1. Reglementare. Noțiune	370
§2. Efectele obligațiilor alternative.....	371
Secțiunea a 2-a. Obligații facultative	372
§1. Reglementare. Noțiune	372
§2. Efectele obligațiilor facultative.....	372

Titlul VIII. Dinamica obligațiilor – transmisiunea și transformarea obligațiilor 373

Capitolul I. Considerații generale privind dinamica obligațiilor 373

Secțiunea 1. Dinamica obligațiilor. Noțiune și mijloace de realizare	373
Secțiunea a 2-a. Transmiterea obligațiilor	374

Capitolul II. Mijloacele juridice de transmitere a obligațiilor..... 376

Secțiunea 1. Cesiunea de creanță	376
§1. Reglementare. Noțiune	376
§2. Privire evolutivă asupra instituției cesiunii de creanță.....	377
§3. Domeniul de aplicare al cesiunii de creanță.....	378
§4. Funcțiile cesiunii de creanță.....	379
§5. Clasificările cesiunii de creanță	379
§6. Condițiile cesiunii de creanță.....	380
§7. Efectele cesiunii de creanță.....	388
§8. Regimul special al cesiunii creanțelor constatate printr-un titlu nominativ, la ordin sau la purtător	393
Secțiunea a 2-a. Subrogația în drepturile creditorului prin plata creanței.....	396
§1. Reglementare. Noțiune și funcții	396
§2. Privire evolutivă a instituției subrogației personale	399
§3. Categoriile de subrogații.....	399
§4. Efectele subrogației.....	404
§5. Analiză comparativă dintre subrogație și alte instituții de drept civil....	405

§6. Reguli aplicabile subrogației și cesiunii de creanță	406
Secțiunea a 3-a. Preluarea datoriei	408
§1. Considerații introductive	408
§2. Modalități de realizare a preluării de datorie	409
§3. Condițiile preluării de datorie	410
§4. Efectele preluării de datorie	411
§5. Procedee de realizare indirectă a cesiunii de datorie	412
§6. Preluarea datoriei ca accesoriu al transmiterii unui bun sau al cesiunii unui contract	413
Secțiunea a 4-a. Cesiunea de contract	413
§1. Reglementare. Noțiune. Definiție	413
§2. Tipuri de cesiune	415
§3. Condițiile cesiunii de contract	415
§4. Efectele cesiunii de contract	416
Capitolul III. Mijloace juridice de transformare a obligațiilor	419
Secțiunea 1. Novația	419
§1. Reglementare. Noțiune	419
§2. Tipurile de novații	420
§3. Condițiile novației	420
§4. Efectele novației	421
Titlul IX. Stingerea obligațiilor	423
Capitolul I. Considerații generale privind stingerea obligațiilor	423
Capitolul II. Stingerea obligațiilor prin executare voluntară	425
Secțiunea 1. Principiul executării întocmai a obligațiilor	425
Secțiunea a 2-a. Plata	426
§1. Reglementare. Noțiune	426
§2. Subiectele plății	427
§3. Obiectul plății	430
§4. Indivizibilitatea plății	431
§5. Data plății	432
§6. Locul plății	433
§7. Cheltuielile plății	433
§8. Dovada plății	434
§9. Imputația plății	436
Secțiunea a 3-a. Punerea în întârziere a creditorului	438
Capitolul III. Executarea silită a obligațiilor	440
Secțiunea 1. Executarea în natură	440
§1. Reglementare. Noțiune	440
§2. Condițiile executării silite în natură	441
§3. Executarea silită în natură a obligațiilor ce au ca obiect prestația de „a da”	442

§4. Executarea silită în natură a obligațiilor ce au ca obiect prestația de „a face”	443
§5. Executarea silită în natură a obligațiilor ce au ca obiect prestația de „a nu face”	445
Capitolul IV. Alte mijloace de stingere a obligațiilor	446
Secțiunea 1. Compensația	446
§1. Reglementare. Noțiune	446
§2. Cazuri în care nu operează compensația	447
§3. Compensația legală	448
§4. Compensația convențională	450
§5. Efectele compensației	450
Secțiunea a 2-a. Darea în plată. Cesiunea de creanță în locul executării	452
§1. Reglementare. Noțiune	452
§2. Condițiile dării în plată	453
§3. Efectele dării în plată	453
§4. Cesiunea de creanță în locul executării	454
Secțiunea a 3-a. Confuziunea	455
§1. Reglementare. Noțiune	455
§2. Condiții	456
§3. Efectele confuziunii	456
Secțiunea a 4-a. Remiterea de datorie	458
§1. Reglementare. Noțiune	458
§2. Felurile remiterii de datorie	459
§3. Condițiile remiterii de datorie	460
§4. Dovada remiterii de datorie	460
§5. Efectele remiterii de datorie	460
Secțiunea a 5-a. Imposibilitatea fortuită de executare a obligației	462
§1. Reglementare. Noțiune	462
§2. Condițiile de aplicare	462
§3. Efecte	463
Titlul X. Garanțiile executării obligațiilor	465
Capitolul I. Considerații privind garanțiile obligațiilor	465
Secțiunea 1. Noțiune	465
Secțiunea a 2-a. Garanțiile generale	466
§1. Gajul general al creditorilor. Noțiune	466
§2. Trăsături caracteristice	467
§3. Limitările dreptului de gaj general	468
§4. Mijloace juridice pe care legea le acordă creditorilor în virtutea dreptului de gaj general în scopul asigurării realizării integrale a creanțelor	470
Secțiunea a 3-a. Acțiunea oblică	471
§1. Noțiune. Reglementare. Natura juridică	471
§2. Domeniul de aplicare	471

§3. Condițiile acțiunii oblice.....	472
§4. Efectele acțiunii oblice.....	473
Secțiunea a 4-a. Acțiunea pauliană (revocatorie).....	473
§1. Noțiune și reglementare legală.....	473
§2. Domeniul de aplicare al acțiunii pauliene.....	474
§3. Condițiile acțiunii pauliene.....	475
§4. Efectele acțiunii pauliene.....	476
Capitolul II. Garanțiile personale.....	478
Secțiunea 1. Fideiusiunea.....	478
§1. Noțiune și reglementare legală.....	478
§2. Caractere juridice.....	479
§3. Efectele fideiusiunii.....	480
§4. Stingerea fideiusiunii.....	485
Capitolul III. Garanțiile autonome.....	488
Secțiunea 1. Scrisoarea de garanție.....	488
§1. Noțiune.....	488
§2. Tipurile de scrisori de garanție.....	489
§3. Natura juridică a garanțiilor autonome.....	489
§4. Caracterele juridice ale garanției autonome.....	489
§5. Efectele garanției autonome.....	490
Secțiunea a 2-a. Scrisoarea de confort.....	491
§1. Noțiune.....	491
§2. Trăsăturile scrisorii de confort.....	492
§3. Caractere juridice ale scrisorii de confort.....	492
§4. Executarea scrisorii de confort.....	493
§5. Dreptul de regres.....	493
Capitolul IV. Privilegiile și garanțiile reale.....	494
Secțiunea 1. Privilegiile.....	494
§1. Caractere juridice ale privilegiilor.....	494
§2. Opozabilitatea privilegiilor.....	495
§3. Categoriile de privilegii.....	495
§4. Prioritatea creanțelor privilegiate față de celelalte creanțe.....	495
§5. Stingerea privilegiilor.....	497
Secțiunea a 2-a. Ipoteca.....	497
§1. Noțiune și reglementare legală.....	497
§2. Caractere juridice.....	498
§3. Bunurile care pot fi ipotecate.....	499
§4. Bunuri care nu pot fi ipotecate.....	500
§5. Întinderea ipotecii.....	501
§6. Felurile ipotecii.....	502
§7. Publicitatea ipotecii.....	506
§8. Efectele ipotecii.....	509
§9. Transmiterea și stingerea ipotecii.....	513
§10. Executarea ipotecii.....	514

Capitolul V. Gajul.....	518
Secțiunea 1. Definiție, reglementare, caractere juridice	518
Secțiunea a 2-a. Publicitatea gajului	519
Secțiunea a 3-a. Efectele gajului.....	519
Secțiunea a 4-a. Stingerea și executarea gajului	520
Capitolul VI. Dreptul de retenție.....	522
Secțiunea 1. Reglementare legală	522
Secțiunea a 2-a. Fundamentul dreptului de retenție.....	522
Secțiunea a 3-a. Definirea dreptului de retenție	523
Secțiunea a 4-a. Caracterele juridice ale dreptului de retenție	524
Secțiunea a 5-a. Condițiile nașterii dreptului de retenție	524
Secțiunea a 6-a. Atributele de garantare a dreptului de retenție	525
Secțiunea a 7-a. Stingerea dreptului de retenție	525
Bibliografie.....	527

Titlul I

Considerații generale cu privire la obligațiile civile

Capitolul I

Noțiunea și structura obligației civile. Raportul juridic obligațional. Clasificarea obligațiilor

Secțiunea 1. Teoria generală a obligațiilor. Obiect de reglementare

Într-o admirabilă metaforă, teoria generală a obligațiilor a fost considerată „cheia de boltă a dreptului civil și a întregului drept privat” pentru că reprezintă „baza principală a întregii construcții a științei dreptului din cele mai vechi timpuri până astăzi”¹.

De ce o teorie *generală* a obligațiilor? Pentru că reprezintă un sistem articulat de reguli aplicabile tuturor obligațiilor civile, având un regim comun, fundamentat pe principii logico-juridice specifice dreptului civil. Teoria *generală* studiază ansamblul mecanismelor prin care obligația funcționează pentru satisfacerea drepturilor creditorului, până la momentul executării obligației de către debitor și stingerea raportului juridic obligațional. Aceste dispoziții generale au aplicații particulare, prin stabilirea unor reguli, precum în domeniul contractului civil, sunt reglementări specifice vânzării, locațiunii, mandatului etc.²

Privită din perspectivă istorică, cei care au pus bazele și au avut o contribuție importantă la elaborarea teoriei generale a obligațiilor au fost jurisconșulții romani. Treptat, prin dezvoltarea societății umane, această teorie a fost adaptată noilor nevoi sociale. În secolele XVII-XVIII, juriștii francezi Domat și Pothier au valorificat moștenirea dreptului roman și au redactat textele Codului civil francez, care a intrat în vigoare la 1804, fiind sursă de inspirație pentru multe coduri civile din țările europene, inclusiv pentru vechiul Cod civil român adoptat la 1864.

Intrarea în vigoare a actualului Cod civil, adoptat prin Legea nr. 287/2009, la 1 octombrie 2011, conform Legii sale de aplicare nr. 71/2011, a reprezentat un eveniment legislativ de o însemnătate deosebită pentru ordinea juridică, fiind un reper important în dezvoltarea dreptului privat român. Codul civil reprezintă, după

¹ L. Pop, *Drept civil român. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Lumina Lex, București, 2000, p. 9; L. Pop, I.Fl. Popa, S.I. Vidu, *Tratat elementar de drept civil. Obligațiile conform Codului civil*, Ed. Universul juridic, București, 2012, p. 11.

² Ph. Malaurie, L. Aynes, P. Stoffel Munck, *Droit des obligations*, ed. a 11-a, Ed. L.G.D.J., Paris, 2020, p. 11.

Constituție, cel mai important act normativ al unei țări, care reglementează toate aspectele legate de viața unei persoane, încă înainte de a se naște și continuând până după decesul său.

Astfel, despre Codul civil s-a spus că reunește în rețeaua densă a normelor sale întreaga viață omenească. El începe prin a se apleca asupra leagănului copilului, pătrunzând chiar în tainele concepțiunii, se ocupă de logodnă, organizează căsătoria, pentru a termina cu moartea și urmările acesteia asupra patrimoniului, adică cu succesiunea, denumită și moștenire sau ereditate¹.

După cum s-a subliniat în doctrină², Codul civil, cu cei trei piloni, proprietatea, contractul și familia, este „*arhitectura ordinii civile*”, „*cheia de boltă*” a sistemului juridic, „*gramatica dreptului...*”. Prin elementele sale novatoare, actualul Cod civil continuă și valorifică o tradiție multiseculară, se racordează la exigențele dreptului Uniunii Europene și se înscrie în evoluțiile majore ale fenomenului juridic actual. În noua sa structură, Cartea a V-a a Codului civil a fost consacrată „*obligațiilor*”, dispoziții care se corelează și se completează în mod armonios cu cele din celelalte cărți: *Despre persoane* (I), *Despre familie* (II), *Despre bunuri* (III), *Despre moștenire și liberalități* (IV), *Despre prescripția extinctivă, decădere și calculul termelor* (VI) și *Dispoziții de drept internațional privat* (VII).

Obiectul de reglementare al dreptului privat îl constituie relațiile private dintre persoane al căror mecanism major îl constituie obligația. Tocmai de aceea, reglementarea obligației în dreptul civil comparativ cu alte raporturi juridice de obligații și-a pus amprenta influențând reglementări din alte ramuri de drept, precum contractul individual de muncă din dreptul muncii, răspunderea civilă pentru daune ecologice în dreptul mediului, regulile aplicabile comunității de bunuri ale soților și convențiile matrimoniale în dreptul familiei etc.

Dar și în sfera dreptului public, în dreptul administrativ, anumite instituții, precum contractul administrativ, au preluat regulile fundamentate ale unor instituții ale dreptului civil, precum contractul civil, fiind o aplicație a teoriei generale. Analiza „răspunderii administrativ-patrimoniale”, menționată în art. 573 C.adm., demonstrează că elementul definitiv al acțiunii în despăgubire îl reprezintă repararea prejudiciului cauzat prin emiterea unui act administrativ ilegal, de natură a aduce atingere drepturilor și intereselor legitime ale cetățenilor. Fapta ilicită constă în încălcarea de către organul administrativ de stat a obligației constituționale de a garanta exercitarea deplină a drepturilor cetățenilor și de a apăra ordinea de drept. Discutăm despre o răspundere patrimonială considerată a fi „atipică” care este inspirată din răspunderea civilă extracontractuală pentru repararea prejudiciilor cauzate în mod injust unei persoane. Astfel, pentru această ipoteză de răspundere, nu poate exista o răspundere esențialmente administrativă, fără a ne raporta și la răspunderea civilă pentru repararea prejudiciilor. Coexistența răspunderii patrimoniale cu răspunderea administrativă conturează o răspundere specială, atipică, care îmbină în mod armonios principiile fundamentale ale răspunderii extracontractuale, susținută de autori civilişti, cu rigoarea concepției administrativiste, devenită la acest moment majoritară în doctrina juridică.

¹ L. Tec, M. Dub, D. Trăilă, S. Bođu, R. Rizoiu, M. Scheaua, Codul civil, comentat și adnotat, art. 1-257, Ed. Hamangiu, București, 2018.

² M. Dușu, Codul civil – etapă importantă în dezvoltarea dreptului privat român, în Revista română de jurisprudență nr. 5/2011.

Secțiunea a 2-a. Definiția obligației

Etimologic, termenul de „obligație” provine din limba latină, *obligo*, are în componere „ob – în vederea a..., iar *ligo* – a lega, sugerând o legătură, o relație între persoane în vederea realizării unui anumit obiectiv¹.

În vechiul drept roman, *obligația* simboliza existența unei legături între două persoane de natură fizică și chiar magică. Treptat, noțiunea de obligație a dobândit o semnificație patrimonială, incorporală, ca o legătură de drept². Noțiunea modernă de *obligație* a conservat o parte din semnificația acesteia din dreptul roman, în ceea ce privește puterea creditorului exercitată asupra debitorului său în vederea îndeplinirii obligației asumate: „*obligatio est juris vinculum quo necessitate alicujus solvendae rei, secundum nostrae civitas jura*”³.

În prezent, noțiunea de „obligație” poate fi interpretată ca fiind un raport juridic dintre creditor și debitorul său, incluzând ambele laturi, atât cea activă, dreptul creditorului, cât și cea pasivă, obligația debitorului sau să se rezume la a menționa numai latura pasivă a raportului juridic, obligația propriu-zisă, cu referire exclusivă la prestația propriu-zisă a debitorului⁴.

Codul civil din 1865 nu conținea o definiție a obligației, stabilind prin dispozițiile art. 1073 doar efectele acesteia: „Creditorul are dreptul de a dobândi îndeplinirea exactă a obligației, și în caz contrar, are dreptul la dezdăunare”. Enunțul sintetic privea doar latura activă a raportului obligațional, respectiv, dreptul creditorului de a pretinde executarea întocmai a prestației de la debitor.

În Titlul I al Cărții a V-a a actualului Cod civil, „Despre obligații”, în cadrul dispozițiilor generale, iar în art. 1164, a fost definită *obligația* ca fiind „(...) o legătură de drept în virtutea căreia debitorul este ținut să procure o prestație creditorului, iar acesta are dreptul să obțină prestația datorată”. Aceste dispoziții se coroborează cu cele din art. 1516 C.civ. în care este stabilit dreptul creditorului la îndeplinirea integrală, exactă și la timp a obligației.

Definiția legală a obligației arată că este o „legătură de drept”, încadrând-o astfel în sfera raporturilor juridice. După cum s-a subliniat în doctrina noastră clasică⁵, obligația civilă este întotdeauna un raport juridic civil care există între cel puțin două persoane. Raporturile juridice civile sunt relațiile sociale patrimoniale sau nepatrimoniale reglementate de norma de drept civil, fiind un raport social, volițional, caracterizat în dreptul civil de poziția de egalitate a părților. Prin metoda de reglementare,

¹ L. Pop, *Drept civil român. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Lumina Lex, București, 2000, p. 11.

² Ph. Malaurie, L. Aynes, Ph. Stoffel-Munck, *Droit des obligations*, ed. a 11-a, Ed. L.G.D.J., Paris, 2020, p. 15.

³ Institutele lui Iustinian, Cartea a III-a, Titlul XIII: „Obligația este legătura de drept care ne constrânge, conform dreptului cetății, de a plăti un lucru”.

⁴ L. Pop, *Drept civil român. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Lumina Lex, București, 2000, p. 9.

⁵ I. Albu, *Drept civil. Introducere în studiul obligațiilor*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1994, p. 15; C. Stătescu, C. Bîrsan, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. All, București, 1994, p. 10.

și anume aceea a egalității părților, dreptul civil se distinge față de alte ramuri de drept bazate pe metoda de reglementare a subordonării părților, cum este în dreptul administrativ, financiar sau fiscal.

În definiția legală a obligației civile au fost evidențiate cele două laturi ale raportului juridic, atât cea activă referitoare la dreptul creditorului, cât și cea pasivă, privind datoria debitorului de a „procura” prestația creditorului său¹.

În doctrină², obligația a fost definită ca „un raport juridic în care o parte, numită creditor, are dreptul de a pretinde celeilalte părți, numită debitor, să execute prestația la care s-a îndatorat, sub sancțiunea constrângerii de stat”. Prin detalierea prestațiilor la care se obligă debitorul, definiția poate fi completată astfel: obligația este acel raport juridic în conținutul căruia intră dreptul subiectului activ, numit creditor, de a cere subiectului pasiv, numit debitor, să dea, să facă sau să nu facă ceva, sub constrângerea executării silite prin intermediul forței coercitive a autorității de stat.

Unii autori au definit *obligația – în sens larg – ca fiind acel raport juridic în conținutul căruia intră dreptul subiectului activ denumit creditor, de a cere subiectului pasiv denumit debitor – și căruia îi revine îndatorirea corespunzătoare – a da, a face sau a nu face ceva, sub sancțiunea constrângerii de stat în caz de neexecutare de bunăvoie sau, mai restrâns, ca fiind apel juridic în virtutea căruia o persoană, denumită debitor, este ținută față de o altă persoană, denumită creditor, fie la o prestație pozitivă (a da, a face), fie la o abstențiune (a nu face)*³.

Secțiunea a 3-a. Elementele structurale ale raportului juridic de obligație

Acestea sunt: a) *subiectele*; b) *conținutul*; c) *obiectul*; d) *sancțiunea*⁴.

Remarcăm faptul că definiția legală nu include sancțiunea ca element al obligației, considerat a fi un mijloc ofensiv pentru obținerea prestației. Astfel, în cazul unei obligații naturale, creditorul poate refuza executarea prestației de bunăvoie (art. 1471 C.civ.), ceea ce înseamnă că nu toate obligațiile au în structura lor o sancțiune împotriva debitorului.

a) *Subiecte ale raportului juridic* de obligație sunt creditorul, subiectul activ și debitorul, subiectul pasiv. Pot fi subiecte ale acestui raport juridic atât persoanele fizice, cât și persoanele juridice. În anumite situații, când participă direct la raporturile juridice civile, și statul poate apărea ca subiect într-un raport de obligație.

¹ A.-A. Moise, comentariul art. 1164 C.civ., în *Fl. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei*, Codul civil, Comentariu pe articole, ed. a 3-a, Ed. C.H. Beck, București, 2021, p. 1383.

² L. Pop, *Tratat de drept civil, Obligațiile conform noului Cod civil*, op. cit., p. 12.

³ C. Stătescu, C. Bîrsan, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. All, București, 1994, p. 10.

⁴ Cu privire la elementele obligației civile, a se vedea L. Pop, *Drept civil român. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Lumina Lex, București, 2000, p. 12; I. Albu, *Drept civil. Introducere în studiul obligațiilor*, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1984, p. 31; L. Pop, *Tratat de drept civil. Obligațiile*, Vol. I. Regimul juridic general, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 18-19.

În anumite raporturi obligaționale, una și aceeași persoană poate cumula calitatea de creditor cu cea de debitor. Astfel, exemplul cel mai elocvent este în contractul de vânzare, vânzătorul este creditorul prețului și debitorul obligației de a transfera dreptul de proprietate asupra bunului vândut, iar cumpărătorul este creditorul dreptului de proprietate transferat de vânzător și debitor al prețului. În general, în contractele sinalagmatice caracterizate prin interdependența și reciprocitatea prestațiilor, ambele părți contractante sunt, în același timp, creditor și debitor. În schimb, în contractele unilaterale, doar una dintre părți are obligații, cum este cazul donatorului, de a transmite dreptul de proprietate asupra bunului către donatar, pe când acesta are numai obligația morală de recunoștință.

Remarcăm faptul că teoria generală a obligațiilor folosește termenii generici de *creditor*, ca titular al dreptului de creanță, și *debitor*, cel cărui îi revine obligația corelativă. Dar, în raporturile juridice speciale, cum sunt contractele civile, sunt folosiți termeni specifici, precum vânzător-cumpărător, locator-locatar, mandant-mandatar, donator-donatar, împrumutător-împrumutat, comodant-comodatar etc. Fiecărei părți i se atribuie calitatea de *creditor* sau *debitor* în funcție de rolul pe care îl are în raportul obligațional. Această calificare este esențială pentru a stabili conținutul fiecărui raport juridic, care sunt drepturile și obligațiile fiecăruia, în funcție de specificul său.

b) *Conținutul raportului juridic de obligație* este format din dreptul de creanță aparținând creditorului, reprezentând activul patrimonial și obligația corespunzătoare acestui drept, pasivul patrimonial, care revine debitorului. În patrimoniul unei persoane sunt incluse drepturile subiective cu un conținut economic, adică sunt evaluabile în bani. Aceste drepturi se clasifică în două mari grupe: drepturile reale și drepturile de creanță.

Etimologic, termenul de „creanță” provine din latinescul „*credere*”, semnificând încrederea acordată de creditor debitorului care îi datorează o anumită prestație. Drepturile de creanță (*ius ad personam*) sunt acele drepturi subiective patrimoniale în temeiul cărora subiectul activ, numit creditor, poate pretinde subiectului pasiv, numit debitor, să dea, să facă ori să nu facă ceva, sub sancțiunea constrângerii de către stat¹. Dreptul de creanță constituie un element activ al patrimoniului creditorului. Aceste drepturi sunt nelimitate ca număr, având ca izvoare atât actele juridice, cât și faptele juridice, licite sau ilicite.

Astfel, în raportul obligațional născut ca urmare a comiterii unei fapte ilicite prejudiciabile, victima este creditoarea dreptului de creanță constând în despăgubirile civile pentru acoperirea prejudiciului, iar autorul faptei ilicite, sau persoana obligată să răspundă pentru acesta, este debitorul obligației de plată a acestor despăgubiri. În cazul unei promisiuni sinalagmatice de vânzare a unui bun, promitentul vânzător și promitentul cumpărător își asumă obligația de a încheia în viitor un contract valabil din punct de vedere al condițiilor de fond și de formă, fiecare fiind creditorul dreptului de a pretinde celuilalt validarea promisiunii. În contractul de întreținere, persoana întreținută este creditoarea dreptului la asigurarea întreținerii cu toate cele necesare traiului, iar persoanele întreținătoare sunt debitoarele acestei obligații.

¹ G. Boroi, C.A. Angheliescu, *Curs de drept civil. Partea Generală*, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2021, p. 65.

Spre deosebire de drepturile de creanță, *drepturile reale* se referă la bunuri, fiind reglementate limitativ prin anumite acte normative, Constituție, Codul civil, legi speciale etc. Dintre acestea, dreptul de proprietate este cel mai important drept real, având un loc central în sistemul dreptului românesc, fiind ridicat de către doctrina juridică la rangul de principiu al dreptului civil. Toate drepturile reale sunt drepturi patrimoniale absolute.

Într-o analiză comparativă, dreptul de creanță este un drept relativ, pe când dreptul real este un drept absolut. Din punct de vedere al subiectelor, în raportul obligațional, ambele subiecte sunt precis determinate, dreptul de creanță revine creditorului, existând corelativ obligația debitorului, pe când la dreptul real, numai subiectul activ este determinat, titularul acestuia, tuturor celorlalte subiecte pasive persoane neidentificate, revenindu-le obligația respectării acestuia.

Dreptului de creanță îi corespunde obligația debitorului de a da, a face sau a nu face ceva, pe când dreptului real îi corespunde doar obligația negativă de a nu face nimic de natură a aduce atingere exercițiului liber al dreptului respectiv.

Drepturile de creanță se realizează mediat, prin implicarea debitorului care execută obligația corelativă, pe când drepturile reale sunt drepturi cu exercitare sau realizare directă, nemijlocită¹.

Conținutul raportului de obligații poate fi *subiectiv*, fiind stabilit prin voința părților, cum este cazul contractelor civile care reflectă înțelegerea lor, conform intereselor pe care le au, sau *obiectiv*, atunci când legea stabilește drepturile și obligațiile părților, cum este raportul de obligații născut din delict. Astfel, comiterea unei fapte ilicite declanșează, prin efectul legii, mecanismul angajării răspunderii civile în temeiul căreia cel vinovat trebuie să despăgubească integral victima pentru a o readuce în situația anterioară acestui eveniment.

În conținutul raportului de obligații pot exista anumite drepturi potestative definite ca fiind „puterea conferită unei persoane de a modifica sau stinge o anumită situație juridică preexistentă sau de a recrea situația juridică prin voința sa unilaterală”².

În doctrină³ au fost conturate cele trei elemente definitorii ale drepturilor potestative: a) pre existența unei anumite situații juridice în care sunt incluse drepturile sau interesele unei sau ale mai multor persoane, situație care formează obiectul dreptului potestativ; b) substanța juridică a acestui drept este puterea pe care o conferă titularului său de a modifica, de a stinge sau de a recrea situația juridică preexistentă, printr-un act juridic unilateral, ceea ce înseamnă ingerința în sfera drepturilor și intereselor altor persoane; c) aceste persoane, care au drepturi sau interese în situația juridică preexistentă, trebuie să se supună și să accepte modificarea, stingerea sau recrearea acesteia, prin manifestarea de voință unilaterală a titularului dreptului potestativ (*potentior*).

¹ V. Stoica, Drept civil. Drepturi reale principale, vol. I, Ed. Humanitas, București, 2004, p. 99-112.

² L. Pop, Tratat elementar de drept civil. Obligațiile conform noului Cod civil, op. cit., p. 15.

³ V. Stoica, Pot fi drepturile potestative exercitate abuziv?, studiu publicat în volumul omagial dedicat prof. univ. dr. Ion Lulă, Facultatea de Drept a Universității de Vest din Timișoara.

Vorbim despre drepturi potestative în conținutul unui act juridic substanțial, cu caracter unilateral. Specific acestor drepturi este existența unei situații juridice pre-existente care se modifică prin voința unilaterală a unei persoane. Se stabilește o legătură specifică între titularul unui asemenea drept, numit subiect activ sau *potentior* și subiectul pasiv care suportă consecințele exercitării dreptului potestativ. Drepturile potestative se pot naște fie cu acordul prealabil al celor care vor suporta ulterior consecințele exercitării acestor drepturi, fie pe baza unei dispoziții a legii care leagă nașterea acestor drepturi de anumite situații juridice.

c) *Obiectul raportului de obligație* reprezintă însăși prestația debitorului pe care o poate pretinde creditorul, care poate fi o prestație pozitivă – a da, a face ceva sau una negativă, o abținere – a nu face ceva la care, în lipsa obligației asumate, subiectul pasiv ar fi fost îndreptățit.

Această clasificare tripartită își are originile din dreptul roman, fiind considerat a fi un „adevăr etern”, unanim utilizată în doctrină și jurisprudență.

La nivel doctrinar, în literatura juridică franceză, a fost analizată o posibilă clasificare în obligații de „a face” și de „a nu face”, cu argumentarea că obligația de „a da” ar fi inutilă deoarece transferul dreptului de proprietate nu ar avea o existență autonomă, deoarece operează deplin drept și automat la momentul încheierii acordului de voință¹. Cu toate acestea, propunerea a rămas izolată, nefiind împărtășită, deoarece s-a considerat utilă delimitarea obligațiilor de *a da*, de esența anumitor contracte. Codul civil francez, în art. 1101, 1136-1145, distinge între obligații de a da, obligații de a face și obligații de a nu face, clasificare care are la bază distincția între obligații în natură și obligații monetare. Ordonanța din 10 februarie 2016 privind reforma în dreptul contractelor și regimul obligațiilor nu a preluat această clasificare, considerată relevantă doar sub aspect pedagogic².

Există o distincție clară între *conținutul raportului obligațional* care privește drepturile și obligațiile concrete ale subiectelor și *obiectul acestuia*, cu referire concretă la prestația debitorului pe care o poate pretinde creditorul.

De asemenea, *obiectul obligației* nu se confundă cu *obiectul contractului* care, potrivit art. 1225 C.civ., este operațiunea juridică, precum vânzarea, locațiunea, împrumutul și altele asemenea, convenită de părți, astfel cum aceasta reiese din ansamblul drepturilor și obligațiilor contractuale. Astfel, dacă *obiectul obligației* este reprezentat de conduita pe care și-o asumă subiectul pasiv (acțiunea sau inacțiunea de care este ținut debitorul) din raportul juridic civil, prestația sau conduita efectivă și particulară la care acesta se angajează, pe când *obiectul contractului* este operațiunea juridică pe care părțile urmăresc să o realizeze, adică rezultatul acestuia constând în nașterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de obligații.

¹ În doctrina franceză, a fost dezbătută ideea dacă este utilă recunoașterea unei obligații distincte de „a da”, deoarece potrivit art. 1583 C.civ.fr. transferul dreptului de proprietate se realizează deplin drept și automat, iar predarea bunului este considerat a fi o prestație autonomă, fiind o obligație de „a face”. A se vedea *Ph. Malaurie, L. Aynes*, Cours de droit civil. Les obligations, Cujas, Paris, 1999-2000, p. 15.

² *Ph. Malaurie, L. Aynes, Ph. Stoffel-Munck*, Droit des obligations, Ed. L.G.D.J., Paris, 2020, p. 16.

Prestațiile debitorului sunt de două feluri: a) pozitive, a da sau a face și b) negative, a nu face. Această clasificare a obligațiilor civile după obiect se desprinde și din alte articole ale Codului civil, precum art. 1528, art. 1529, art. 1536, art. 2322 și art. 2524.

Codul civil nu definește aceste prestații, dar stabilește reguli speciale de executare silită în art. 1527¹, executarea *în natură*, în art. 1528² executarea obligației de *a face* și în art. 1529³ executarea obligației de *a nu face*.

i) Obligația de *a da* constă în constituirea sau transmiterea unui drept real în patrimoniul creditorului. Obligația vânzătorului de a transmite cumpărătorului dreptul de proprietate asupra lucrului vândut este o obligație de *a da*, iar obligația de a preda efectiv lucrul este o obligație de *a face*. Astfel, vânzătorul se obligă să transmită dreptul de proprietate sau un alt drept real asupra bunului vândut cumpărătorului, în schimbul achitării unui preț. Dacă bunul este individual determinat, dreptul de proprietate se strămută la momentul încheierii contractului, iar dacă sunt bunuri de gen, la momentul individualizării lor.

În acest sens sunt dispozițiile art. 1482 C.civ., „Debitorul unui bun individual determinat este liberat prin predarea acestuia în starea în care se afla la momentul nașterii obligației”.

Dacă obiectul obligației de *a da* este o sumă de bani, debitorul este obligat să remită creditorului suma nominală datorată prin orice mijloc de plată folosit în mod obișnuit și acceptat de acesta, potrivit art. 1488 C.civ. În cazul vânzării de imobile în regimul de carte funciară, transferul proprietății operează la momentul încheierii contractului, sub condiția intabulării acestuia în cartea funciară pentru a fi opozabil oricărei persoane, intabularea având efect constitutiv de drepturi.

ii) Obligația de *a face* este îndatorirea ce revine subiectului pasiv de a executa o lucrare sau un serviciu, fiind o prestație pozitivă, în afara acelorora care se încadrează în noțiunea de *a da*. Exemplificativ, sunt obligații de *a face* obligația locatarului de a pune la dispoziția locatarului lucrul închiriat, obligația asumată de antreprenor de a executa anumite lucruri sau de a presta anumite servicii.

iii) Obligația de *a nu face* constă într-o abținere la care este îndatorat subiectul pasiv, de la ceva ce ar fi putut să facă în lipsa obligației asumate față de creditor. De exemplu, debitorul se obligă să nu amplaseze o construcție, cu o anumită destinație, în vecinătatea proprietății creditorului, să nu evacueze reziduurile din gospodărie pe terenul vecinului sau furnizorul de mărfuri să asigure exclusivitatea valorificării acestora prin magazinul creditorului.

¹ Art. 1527 „(1) Creditorul poate cere întotdeauna ca debitorul să fie constrâns să execute obligația în natură, cu excepția cazului în care o asemenea executare este imposibilă. (2) Dreptul la executare în natură cuprinde, dacă este cazul, dreptul la repararea sau înlocuirea bunului, precum și orice alt mijloc pentru a remedia o executare defectuoasă”.

² Art. 1528 „(1) În cazul neexecutării unei obligații de a face, creditorul poate, pe cheltuiala debitorului, să execute el însuși ori să facă să fie executată obligația. (2) Cu excepția cazului în care debitorul este de drept în întârziere, creditorul poate să exercite acest drept numai dacă îl înștiințează pe debitor fie odată cu punerea în întârziere, fie ulterior acesteia”.

³ Art. 1529 „În cazul neexecutării obligației de a nu face, creditorul poate cere instanței încuviințarea să înlăture ori să ridice ceea ce debitorul a făcut cu încălcarea obligației, pe cheltuiala debitorului, în limita stabilită prin hotărâre judecătorească”.

d) Sancțiunea obligației privește, pentru creditor, totalitatea mijloacelor juridice ofensive și defensive pe care le poate exercita, de regulă, cu ajutorul forței de constrângere a statului, pentru a obține sau păstra prestația care i se datorează de către debitor¹.

Pentru debitor, sancțiunea se referă la mijloacele juridice pe care legea le pune la îndemâna lui pentru a se libera de datorie, prin executarea prestației datorate, atunci când creditorul refuză ori nu poate să o primească, debitorul având interes să stingă raportul obligațional prin executare.

După cum am arătat, în definiția doctrinară a obligației, executarea prestației de către debitor este stabilită „sub sancțiunea constrângerii de stat”, fiind stabilite pentru creditor mijloace coercitive de natură a-l mobiliza pe debitor pentru executarea întocmai a obligației asumate.

Temeiul legal al instituirii unei sancțiuni îl constituie art. 1516 C.civ., conform căruia: „(1) Creditorul are dreptul la îndeplinirea integrală, exactă și la timp a obligației. (2) Atunci când, fără justificare, debitorul nu își execută obligația și se află în întârziere, creditorul poate, la alegerea sa și fără a pierde dreptul la daune-interese, dacă i se cuvin:

1. să ceară sau, după caz, să treacă la executarea silită a obligației;
2. să obțină, dacă obligația este contractuală, rezoluțiunea sau rezilierea contractului or, după caz, reducerea propriei obligații corelative;
3. să folosească, atunci când este cazul, orice alt mijloc prevăzut de lege pentru realizarea dreptului său”.

Aceste dispoziții se completează cu prevederile referitoare la executarea silită, respectiv art. 1527 C.civ., art. 1528 C.civ., executarea silită a obligației de *a face* și art. 1529 C.civ., executarea silită a obligației de *a nu face*.

Secțiunea a 4-a. Mijloacele juridice ofensive și defensive aflate la dispoziția creditorului

§1. Punerea în întârziere a debitorului

Este o aplicație a principiului *pacta sunt servanda*, în sensul obligării debitorului la respectarea obligațiilor asumate.

Potrivit art. 1521 C.civ., punerea în întârzierea debitorului „poate opera de drept sau la cererea creditorului”.

Dispozițiile art. 1523 alin. (1) C.civ. stabilesc regula conform căreia „Debitorul se află de drept în întârziere atunci când s-a stipulat că simpla împlinire a termenului stabilit pentru executare produce un asemenea efect”. De exemplu, în cuprinsul contractului de vânzare, a fost precizată data scadenței privind plata prețului sau în contractual de antrepriză, data la care antreprenorul este obligat să predea lucrarea

¹ L. Pop, Drept civil român. Teoria generală a obligațiilor, Ed. Lumina Lex, București, 2000, p. 16.

executată. În aceste situații, nu este necesară punerea în întârziere a debitorului, considerându-se că, prin clauza contractuală, debitorul a fost pus de drept în întârziere la împlinirea termenului stabilit.

În alin. (2) al art. 1523 C.civ., au fost indicate câteva cazuri în care debitorul este considerat a fi de drept în întârziere, alături de cazurile prevăzute de lege¹.

Dacă scadența executării obligației expiră după decesul debitorului, moștenitorii acestuia vor fi considerați a fi puși în întârziere doar după trecerea a 15 zile de la data la care creditorul i-a notificat sau, după caz, de la data notificării curatorului desemnat în condițiile art. 1136, potrivit alin. (3) al art. 1523 C.civ.

În situațiile în care debitorul nu a fost pus în întârziere de drept, creditorul îl avertizează printr-o notificare scrisă prin care îi solicită să treacă la executarea obligației sau promovează cererea de chemare în judecată, acestea fiind considerate a fi mijloace de punere în întârziere. Notificarea trebuie să fie făcută în formă scrisă, să cuprindă pretențiile creditorului, temeiul legal sau contractual, stabilind un termen rezonabil pentru aducerea lor la îndeplinire. Notificarea se comunică prin intermediul executorului judecătoresc sau prin alte mijloace prin care se poate dovedi comunicarea. La momentul primirii notificării, se consideră că debitorul a fost informat asupra scadenței executării obligației, fiind pus în întârziere pentru executarea acesteia.

În cazul contractului de locațiune, atunci când, la expirarea termenului, locatarul continuă să dețină bunul și să își îndeplinească obligațiile fără vreo împotrivire din partea locatorului, potrivit art. 1810 C.civ., va opera tacita relocațiune, fiind considerată încheiată o nouă locațiune, pe durată nedeterminată, în condițiile celei vechi, inclusiv în privința garanțiilor. În această situație, locatorul va trebui să notifice locatarul, stabilind un termen pentru predarea bunului, iar la această dată, vor înceta efectele contractului.

Dacă creditorul nu notifică debitorul, astfel că acesta nu a fost pus în întârziere, pasivitatea lui ar putea fi interpretată ca fiind un acord tacit prin care a dat debitorului un nou termen de executare a obligației. Dar, în aceste situații, există riscul ca, prin trecerea timpului, să expire termenul de prescripție în care creditorul poate cere executarea prestației. Aceasta pentru că pentru creditor, punerea în întârziere a debitorului său prin notificare sau chemare în judecată are ca efect întreruperea cursului prescripției executării silite și poate conduce la suspendarea executării propriiei obligații.

După punerea în întârziere a debitorului, creditorul poate cere daune-interese moratorii (dobânzi, penalități) determinate de neexecutarea la termen a obligației, daune compensatorii pentru neexecutarea obligației și cheltuieli de judecată ocazionate de demersurile judiciare ori de executare silită. Totodată, după acest moment, creditorul este exonerat de riscul pieirii bunului în anumite situații.

¹ Art. 1523 alin. (2) C.civ., debitorul se afla de drept în întârziere atunci când: a) obligația nu putea fi executată în mod util decât într-un anumit timp, pe care debitorul l-a lăsat să treacă, sau când nu a executat-o imediat, deși exista urgență; b) prin fapta sa, debitorul a făcut imposibilă executarea în natură a obligației sau când a încălecat o obligație de a nu face; c) debitorul și-a manifestat în mod neîndoielnic față de creditor intenția de a nu executa obligația sau când, fiind vorba de o obligație cu executare succesivă, refuză ori neglijează să își execute obligația în mod repetat; d) nu a fost executată obligația de a plăti o sumă de bani, asumată în exercițiul activității unei întreprinderi; e) obligația se naște din săvârșirea unei fapte ilicite extracontractuale.